

„Dainavos žodžio“ priedas, remiamas Spaudos, radijo ir televizijos rėmimo fondo

Partizano daina

Dėkui, mielioti motula,
Gražai mani auginai.
Jir neverk, kad gync Tėvynės
Raiks jišaic miškan nūnai.

Jir neverk manį, motula,
Negraudzyk sesulės tu,
Neverk, mylima mergaite,
Jei jiš miško negrišu.

Jei norėsi paragėcie
Paskucinįroz mani,
Tu ataik, Simni an žamės
Mani gulincį rasi.

Tai mani tu pakavokie,
Kask duobelį man giliai,
Kad motulė jir tėvulis
Per nakcis neverkt gailiai.

Man nepynk vainiko rožų,
Cik aglių žalių šakų,
Kad primint man tankų miškų,
Veidus mylimų žmonių.

JIŠ BOBULĖS MARGOS SKRYNELĖS

PATARĖS JIR PRIEŽODZIAI

Žmogus myršta tokiu smerciu, koku jam žadėta.
Smercis vaikščoja su senu žmogum.
Dar pacios pėdai neataušo, o jau kitų parveda.
Biednam vėjas jin akis pucia.
Nuog pono vogc ne griekas.

MIŠLĖS

Kalnų suvercia, o vertėjo neragėc. (Kūrmis)
Kas kožnų rytų praranda galvų? (Paduška)
Kas nigdi neturėj nei tėvo, nei motkos? (Adomas)
Kas bėga an trijų kojų? (Ratelis)

AR ŽINAI, KAP VADZINAS?

Žantas – duktės vyras.
Vuošvis – pacios tėvas.
Vuošvė – pacios motulė.
Vuošvija – pacios tėvų namai.
Svotai terpu savį vadzinas vyro jir pacios tėvai.
Marcis – vyro draugėn nutekėjus merga, sūnaus paci.
Šešuras – vyro tėvas.
Anyta – vyro motulė.
Dzieveris, paskesniais čėsais švogrus – vyro brolis.
Moša – vyro sesuo.
Brolienės – brolių pacios.

JUOKCIS SVEIKA

Dėstytojas per agzaminų klausia:
– Ar tau užduoc vieny sunkų klausimų, ar du langvus?
– Vienų sunkų.
– Kokia partija atais Seiman?
– Darba.
– O kodel?
– O cia jau antras klausimas!

#

Stepulis klausia Zigmulio:
– Gal žinai, ar naujas Seimas suturės amigracijų jin Vakarų?
– Žinau.
– O kap?
– Prašis pamačies jiš Rytų.

Partizanų jir tramcinių pakasynos

Kruvinom XX vieko Lietuvos partizanų jir tramcinių pakasynom neraikėj prismyc protėvių paprocių nei tradicijų. O mūs senuoliai tokių strošnybių (baisumų) jir nežnoj. Būt gerai, kad tokių pakasynų katras surangė Rytų akupantai su savo pamačnykais sribais, daugiau nigdi ne cik Lietuvon, ale jir an viso svieto nebūtų.

Nūnai gyvendami laisvon Lietuvon turim prismyc, turim paporyc mūs jaunimu, vaikam ape tas strošnas, dar ne visosa knygos aprašytas miško brolių, partizanų, tramcinių, turmosa, gulaguosa nukankytų žmonių pakasynas. Ne visi tų kruvinų pakasynų akupantų bendrinykai jau nemyndo gimtos partizanų krauju aplaiscytos žamelės. Dar jyra jų vaikščojancijų jir, kol' nevėlu, raikia juos pakalbuc.

Dzūkų žamelė Lietuvon bagociausia miškais. Tai jir partizanų Dzūkijon buvo daugiausia. Jiš dzidelės meilės savo Tėvynei dauguma neslūžinį vaiskan, jišaij jaunų vyrų, bernų miškan, daugelis jų žinodami, kad negriš jir žus, guldė savo jaunus galvelas, kad mes liktume gyvenc liuosais (laisvais) žmonėm.

Per Antrų svietavų vainų ruskiai jišstūmė akupantus germonus jir 1944 m. vėl akupavo Lietuvų. Lietuvon labai graita suskūrė ginclutas paspriešinimas. Ale ne cik paspriešinimas svecimos šalies vaisku, ale jir saviem, priešo valdzios kalabarantam, dzūkų vadzinamiem sribam, skrabam. Ape 10 metų Lietuvon truko vaina. Tūkstantciai žuvo jaunų žmonių, o jiej negyvi buvo nežmoniškais būdais jišniekyci. O tep galėj sumislyc cik iškrypėliai sribai jir akupantų dzidziulė neapykanta lietuviam.

Lapkricis skaitos mirusių pomecies mėnasiu. Geriausias čėsas pakalbėc ape partizanų jir tramcinių pakasynas.

Simtai tūkstancijų žmonių papuolė jin turmas. Draugės (šeimos) buvo nakcim gaudzytos. Atskyrtos moteros nuog vyrų, su vaikais jir dzieduliais gyvuli-

niais vagonais buvo vežami jin tolimiausius, šalciausius Rosijos kraštus.

Neskaiciusiem vertėt perskaicyc Antaninos Garmutės daku-mencini knygų „Motinėle, auginai“, katron žuvusių partizanų arcimi porina, kap dar pusgyvius partizanus priešo karaiviai pririšį prieg arklų tempė kelis verstus. O negyvus palikinėj groviuosa. Strošna pamislyc, kap nukirtį galvas priešai nešoj po sodzius atpažic, jišskėstom rankom prikalinėj prieg trobesio sienos jir an jo šlapinos, kap miestelio turgavietėsa ape nedėlių laikė suguldzytus, kišo burnon cigaretes, nepamiršta, kap sribai juokdamiesi šaudė negyvos nėščios partizanės pilvan, kap buvo jišniekytas partizanų kapeliono kunigo Justino Lelešiaus kūnas.

Baisus pakasynų atsiminimas aprašytas narsaus partizano vado Juozo Lukšos-Daumanto knygon „Partizanai“. Jik 1946 m. pradzios mūšo lauki nukauci partizanai būdavo ty jir palicki, o pakavoc nesekėj. Paskui priešai, norėdami žmones jinstrošyc, surinkdzinėj žuvusius jir parvežtus jišmecinėj turgavietėsa prieg bažnyčos šventorių, prieg sribinyčų jir labai žiūrėj, kas priveis, kas apverks. Daumantas mini jir kitus jišniekinimo būdus. Ronosa (žaidzose) sribai kišo arklų mėšlų, žuvusiem jišpjaudzinėj liežuvius, žabojo kišaniuosa rastais rožančiais, būrnas užkišdzinėj maldaknygėm, jišpjaudzinėj Gedimino stulpus, niekino nuogas moteris. Žiemų tankiausia užkasdzinėj žvyrduošėsa, groviuosa, mėtė jin šūlnius, balas, upes. Dažinojį pakavotų partizanų kapus, jišdraskinėj. Jišniekytas buvo jir Kalniškės mūšin žuvusiem partizanam atminimo kalnelis.

Partizanai pacys, kiek galėj, storavinos savo gynklo brolius kiek galinc gražau pakavoc. Jei ne graban, tai nor kapų paznočydami kryžum, apkaišydami kvietkais, jiš samanėlių išdėliodami Gedimi-

no stulpus, papoteraudami, pavvažodami cykiu minuti. Giminės, daugiausia nakcim, niekam neraginc, nujausdami, kur pakavotas jų sūnus, duktė, vyras, brolis, juos kavovo kapinėsa.

TRAMCINIŲ PAKASYNOS

Šitos pakasynos priklausė nuog česo jir daikto. Tankiai prisėidzinėj kavoc pakeliui jin tramcį jir atvažavus an daikto. Sibiran lietuviai negalėj kavoc savo brangių žmonių pagal' savo krašto tradicijas. Ale rinkos prieg nebaščiko, meldės, giedojo šventas giesmes. Paskui pasistatė jir lietuviškų kryžų kapinėsa. Kapukų aptverdzinėj tvoruki. Labai daug jų užžėlė, ba žmones buvo išmiri. Gerai, kad Lietuvos jaunimo ekspedicijos kožnus metus važuoja Sibiran. Nuvažavį jieško protėvių kapų jir kapinių. Taiso aplūžusius kryžus arba stato naujus, suspažįsta su tais daiktai, kur dzidelius vargus, sunkiausius darbus, dzidziausius šalcius turėj jiškentėc žmones. Mirusiem daugeliu lietuvų pakasynas rangė šalčiai.

Prismykim pakasynas vežamų žmonių, katri mirė važuodami Sibiran. Ratai kadu, vagonam sustojus, buvo laista numirėlį pakavoc. Palydovai tankiausia numirusius atiminėj jir pakelėj jišmecinėj.

Kalbanc ape mūs tėvų jir protėvių pakasynų paprocius, prieš smercį žmogus nurodzinėj draugei paskucinį savo valių. Jir visi laikė šventu pareigu jų vykdzyc. Paskucinis Sibiro tramcinių prašymas buvo, kad jų kaulukus parvežtų jir pakavotų gimton žamelėn. Jiš Sibiro daugelio lietuvų kaulai buvo parvežci grabuosa 1989–1991 m.

Daugel' kur Lietuvon su naujais kryžais jišaugo kankinių kalneliai. Perkavoci partizanų kaulai. Niekas negali atsek jū užkastų bendrosa duobėsa, katros buvo užstacytos namais jir keliais.

Visais čėsais Lietuvon buvo pagerbci mus palikį jir visi vierino, kad susciks su jais kitan gyvenimi.